

שי"ח אהרון

גיליון קס"ב

וירא

י.ת.א. והוא יושב פתח האהל כחם היום.

רש"י: 'הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, שלא להטריחו באורחים'. בדברי חז"ל אלו מיושבת קושיית העולם: אמת כי "גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה" אבל אברהם עצמו, מהיכן למד זאת? אברהם עצמו למד זאת, ממה שהוצרך הקב"ה להוציא חמה מנרתיקה, כדי שלא להטריחו. אילו הייתה הקבלת פני שכינה גדולה מהכנסת אורחים לא היה כל צורך בכך, שכן מובן שאברהם לא היה הולך לטרוח באורחים, בזמן שהשכינה מדברת עמו, שכן הקבלתה גדולה יותר מהאורחים. אם בכל זאת יצאה חמה מנרתיקה, כדי לא להטריחו, הבין אברהם כי אין זאת אלא מפני שלולא זאת, היה עליו להניח את השכינה ולקבל את האורחים. נמצא שמהוצאת החמה למד, כי גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה.

י.ת.ב. וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה.

שני מכנסי אורחים נזכרים בפרשה: אברהם ולוט. שונה מידתו של לוט אשר הכניס אורחים לביתו מתוך מסירות נפש ממש, מזו של אברהם, אשר לא הסתכן כלל כדי לקיים המצווה. ואף על פי כן, מעריכה התורה יותר את מידת הכנסת האורחים של אברהם מזו של לוט. אלא אומר בעל "בית הלוי": הבדל אחד ישנו. לאברהם נדמו המלאכים בדמות ערבים, אנשים פשוטים מן השורה. ללוט נדמו כמלאכים. לרעוש ולגעוש בקבלת מלאכים אין זו רבותא גדולה, אף כשהדבר תלוי במסירות נפש....

י.ת.ד. יקח נא מעט מים.

אברהם אבינו שכל כך מסר את נפשו כדי להכניס לביתו אורחים, מה טעם ראה לומר "יקח נא מעט מים". מבאר בספר "נחל אליהו": כי אברהם לא אמר "אקח נא מעט מים" אלא "יקח נא מעט מים", והיינו ע"י שליח לעומת זאת, אמר עוד אברהם: "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם". את פת הלחם הביא הוא עצמו. מטעם זה אמר "יקח נא מעט מים", שכן המים היו צריכים להגיע על ידי טרחתם של אחרים ואין זה דרך ארץ החמיר ולהדר במצוה המוטלת על כתפי אחרים. אגדל את שמך באות אחת, ע"י תוספת האות ה"א ושינוי השם מאברם לאברהם. וכתוצאה מכך: זהו שאומרים אלקי יעקב ולא אלקי ישראל שכן רק הגדלת שמו של אברהם גרמה לכך....

י.ת.ה. ויאמרו כן תעשה כאשר דברת.

לכאורה היה עליהם לומר "כן נעשה" ולא "כן תעשה"? ונראה שלא היו רוצים המלאכים להוציא דבר שקר מפהם, שהרי לא אכלו בפועל כלום, ודאיתא בגמ' שרק נראו כאוכלים. ולכן אמרו "כן תעשה" כלומר אתה תעשה ולא אנחנו....

י.ת.ח. ויקח חמאה וחלב וכן הבקר והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו.

במדרש מובא, כי שעה שביקשו המלאכים שתינתן התורה להם, השיב להם הקב"ה, כי כתב בתורה "לא תבשל גדי בחלב

שי"ח ההלכה

שאלה: ראובן ושמעון הם יהודים עשירים הדרים בארץ ישראל. יצאו שניהם למסע עסקים במקסיקו, ושם נחטפו ע"י מאפיונרים. דרשו החוטפים עבור כל אחד כופר בסך \$100,000 המשפחות החלו בגיוס כספים. והנה שמעון הצליח לברוח מהשבי. וכעת נותר ראובן לבד. הודיעו אנשי המאפיה כי אין הם מוותרים על הכופר עבור הראשון שנמלט, אם לא יקבלו את הסכום אשר השיתו עליו – השני לא ישוחרר!... באה משפחת ראובן ותובעת משמעון לשלם את הממון שהוטל עליו מחמתו. שמעון סירב בתוקף, שכן הוא בסך הכל הציל את נפשו, ולא אשם שכעת הוכפל הכופר עבור חברו. עם מי הדין? תשובה:

הגמ' בב"ב מספרת מעשה בכתר היקר של המלך שנגנב. החליט המלך להטיל על יהודי טבריה לשלם את דמי הכתר. באו אנשי טבריה לר' יהודה הנשיא, ואמרו: "אנו תובעים שאף הת"ח ישתתפו בתשלום. אמר להם רבי. שהחכמים פטורים מלשלם. אם כן עורקים אנחנו אמר להם ר"י אתם יכולים לברוח. ברחו מחצית מאנשי העיר. ולאחר שברחו ויתר המלך על מחצית מהסכום. באו החצי השני שנותרו בעיר ואמרו לר"י אנו דורשים שגם החכמים ישתתפו בתשלום שנשאר. אמר להם הם לא ישתתפו ואם אתם רוצים אתם יכולים לברוח. וברחו כולם ונשאר רק כובס אחד בעיר, משראו עבדי המלך שלא נשאר אלא אותו כובס הטילו עליו הכל. ברח אותו כובס ונשארו רק החכמים. ומייד פקע המס. והרשב"א על המקום כתב שר"י אמר לאנשי העיר שיברחו משום שהחוב לא נובע מחמת היותם שותפים אלא מחמת המלך ולכן אין להם דין שותפות בחוב ומי שבורח אין עליו לדאוג למי שנשאר בעיר. לאור זאת נבא ונדון בנדון דנן: הרי שהסכום שנדרשו החוטפים לשלם היה בגדר עלילה זדונית ואינו בדין. לפיכך זכותו של כל אחד לברוח כדי שלא יגזלו אותו, למרות שהסכום כולו יושט על השני.

משל ונמשל

משל לראובן, בעל משפחה, שעבד במשך שנים ארוכות באחד המפעלים המשגשגים באיזור מגוריו, ופרנס את בני משפחתו בכבוד. אך לא לעולם חוסן, המפעל נקלע לקשיים, ותוך זמן לא רב מצא האיש את עצמו, יחד עם עוד עשרות עובדים ותיקים, מחוסר עבודה. תחילה ניסה את מזלו במפעלים אחרים ובתחומים אחרים, לא בחל בהצעות עבודה. מוכן היה לעשות את כל מה שידרש, ובלבד שיוכל להמשיך לפרנס את בני ביתו בכבוד. אך לשווא. בלית ברירה מצא האיש את עצמו אוסף תרומות, ומקבץ פרוטות כאחד מעניי העיר. הבושה צורבת, הבזיונות נוראים, הלב נצבט מכאב. הוא כמעט נסוג. אך קולות הילדים הרעבים גברו על הבושה הטבעית והוא נותר לקבץ נדבות. ימים עברו, שבועות חלפו, והוא התחיל להתרגל. הבושה כבר לא צרבה כמקודם. אולם האור שבעיניו כבה. ביום מן הימים, בעודו גורר את רגליו מדלת לדלת, מצא את עצמו עומד מול ידיד משכבר הימים. הוא עמד נבוך, הידיד קיבל אותו במאור פנים, וביקשו להיכנס עמו אל הבית פנימה. ראובן פרץ בבכי. סיפר על המצוקה הנוראה, על הבזיון והבושה, על כאב הלב ויסורי הנפש. כל אלו חברו למסה ארוכה של השתפכות לב בפני אדם, שמאז שוחח עמו בפעם האחרונה חלפו שנים רבות. בעל הבית מחה דמעה מקצה עינו. הוציא פנקס המחאות ואמר: ידידי, מצוקתך נגעה לליבי מאד. מוכן אני איפוא להקציב לך סך חודשי של 1500 דולר, בתנאי שתבטיח לי שלא תעסוק יותר בקיבוץ נדבות. החל מהיום תוכל לבוא אחת לחודש לביתי ולקבל את הסכום, עד שתמצא עבודה כלבבך. במילים מרוסקות מהתרגשות הוא הודה מעומק לבו על החסד העצום. הבעת פניו אמרה הכול. וכך, מדי חודש בחודשו ניגש אל בית ידידו, קבל את המעטפה, ולא שכח להודות על החסד. כעבור תקופה פונה ראובן לידידו הנדיב: אולי תוכל בדרכך למשרד לשים את המעטפה בתיבת הדואר שלי? האיש מסכים בטובו, ומדי חודש שוכנת לה מעטפת האלף וחמש מאות בתיבת הדואר. שלוות החיים חזרה לשכון בביתו של ראובן. משהגיע ראש חודש ניסן המבשר את בואו של חג הפסח, החל ראובן לדאוג, כי מאלף וחמש מאות דולר, שבהחלט מספיקים להוצאות הבית החודשיות, אולם לא ניתן לחגוג את חג הפסח כהלכתו. כשירד לתיבת הדואר להוציא את המעטפה החודשית, הופתע מאד שבנוסף לאלף וחמש מאות הדולרים נוספו אלף דולר נוספים, כשאליהם מצורפת ברכה חמה לחג כשר ושמח. האור חזר לעיניו. שמחה מילאה את לבו, הוא יוצא אל הרחוב, וממהר למשרדו של מיטיבו. הוא מתפרץ לחדר ובבכי נרגש הוא מודה על אלף הדולרים ששלח לו לכבוד החג. "אלף?? זה כל מה שהיה במעטפה?", תמה האיש. "לא, על האלף חמש מאות אני כבר לא מדבר, נו... זה הרי... קבוע...!" הנמשל: כוחו של הרגל, נזכור להודות לבורא עולם גם על המובן מאליו, גם על מה שכבר הורגלנו שלא להודות לו.

אמר, ואילו הם אכלו בשר וחלב אצל אברהם אבינו. בדברי רש"י, ומקורם במדרש, מבואר כי לא אכלו המלאכים דבר, ורק נראו כאוכלים. מה, אם כן, טיבה של תשובת הקב"ה למלאכים. הוי אומר, כי לא רק עבירה בפועל נחשבת כפגם וכחטא. גדול הוא החטא, אף שאינו עושה אותו בפועל, אם נראה לאחרים כעושה אותו, נחשב לו כחטא.

יחיא חדל להיות לשרה ארח כנשים.

המליץ על כך החתם סופר את מה שאמרו חז"ל: "אשה צרה עיניה באורחים" אבל שרה הייתה גומלת חסדים ולא היו צרות עיניה באורחים. ועל כן אמר הכתוב: "חדל להיות לשרה ארח כנשים" – היא לא התייחסה לאורחים כשאר הנשים...

יחיג ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה.

צריך להבין מדוע שאל ה' את אברהם על צחוקה של שרה, ולא שאל את שרה בעצמה, שהייתה גדולה בנבואה מאברהם. מסופר על הגר"ח מבריסק שבהיותו ילד למד אצל מלמד שהיה חסיד. פעם לקחו המלמד אצל האדמו"ר, וסיפר לאדמו"ר שהילד לומד אצלו. נתן לו האדמו"ר תפוח, חטף הילד את התפוח ואכלו. אמר האדמו"ר למלמד, אם הילד אוכל בלא ברכה האשמה היא בך, שהרי אתה רבו. ענה הגר"ח לאדמו"ר: "א"כ האשמה בך שהרי אתה הרבי של רבי... וכן כאן י"ל שהייתה תביעה על אברהם, שאם דרגתו הייתה יותר בשלמות, לא יתכן ששרה תצחק.

יחיט כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמו דרך ה'.

ידוע שעיקר מגמתו של אדם צריכה להיות בחינוך הבנים לעסק התורה, וליראת שמים, ודבר זה רמוז בפס' כי אשר יצוה את בניו ס"ת - תורה.

יחג-כד ויגש אברהם ויאמר אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר.

יש מקום לשאול, מדוע כאשר החל אברהם להתחנן, נקב במספר חמישים דווקא ולא יותר. כמו כן יש להבין מדוע כשהפציר בה' שירחם על מעט הצדיקים, לא המשיך לבקש גם על פחות מעשרה צדיקים? ומבאר הבן איש חי - על פי דברי המשנה במסכת אבות: "בעשרה מאמרות נברא העולם. ומה תלמוד לומר והלא במאמר אחד היה יכול להיבראות, אלא להיפרע מן הרשעים שמאבדים את העולם שנברא בעשרה מאמרות ולתן שכר טוב לצדיקים שמקיימים את העולם". בכל מאמר מצויות חמש אותיות [ויאמר = חמש אותיות] ולכן ציין אברהם חמישים צדיקים – שהם הם המקיימים את העולם שנברא בחמישים האותיות של עשרת המאמרות. לפי זה, מובן גם כן מדוע לא ביקש על פחות מעשרה צדיקים. כי ידע אברהם שכדי להציל את העיר צריך לפחות צדיק אחד כנגד כל מאמר ומאמר.

יטט האחד בא לגור וישפוט שפוט.

מסופר על ר' העשיל שכשהיה נער שאלו אחד בדרך חריפות: מה הייתה תמיהתם של אנשי סדום, הלא אצלם היה הכל להיפך, ומן הדין היה שדווקא זה שבא לגור – הוא יהיה

השופט? על כך ענה הנער: והרי גם השואל סדומי, ולכן שאל להיפך...
כ.יא רק אין יראת אלוהים במקום הזה והרגוני.
בחורף שנת התרצ"ז ביקר הגאון ר' אלחנן וסרמן הי"ד, ראש ישיבת ברנוביץ, בברלין אצל בעל השרידי אש, שהפציר בו לשאת דברי מוסר בפני התלמידים. ר' אלחנן נעתר, והזכיר את הפס' "ויאמר אברהם כי אמרתי רק אין יראת אלוהים והרגוני". מה – הקשה ר' אלחנן - בא אברהם ללמדנו שלילה כפולה זו: "רק אין"? תשובתו כנבואה נוראה הייתה: מלמד שראה אברהם אבינו בארץ הרבה דברים יפים: תרבות, טכניקה, אמנות מפותחת ושכלולים מקיפים. רק נכס אחד היה חסר לאנשי המקום: יראת אלוהים. במקום שאין יראת אלוהים, אמר אברהם אבינו, אפילו יש בו הרבה ערכים נפלאים, יש בהחלט יסוד מוצדק לפחד שלו מפני "והרגוני"!

כ.א.כ ויאמר אבימלך לא ידעתי מי עשה את הדבר הזה וגם אתה לא הגדת לי וגם אנוכי לא שמעתי בלתי היום.
כל המפרשים מתייגעים לפרש את כפילות הלשון בדבריו של אבימלך. וכשלמד בעל השפת אמת' חומש עם בניו, פירש להם את הפסוק בפשטות: אבימלך אמר: "לא ידעתי מי עשה את הדבר הזה", אחר כך פנה אל פיכול שר צבאו העומד לידו ואמר: "וגם אתה לא הגדת לי" – מדוע לא סיפרת לי אתה את העניין הזה? והשיב לו פיכול: "וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום"...

כ.א.כז ויקח אברהם צאן ובקר ויתן לאבימלך ויכרתו שניהם ברית.
מסופר על ר' בונים מפשיסחא, שציוה פעם למשמשיו לשכור עגלה ונסע לוורשא. כשהגיעו לשם עמד ליד פתח הבית מרזח, ומצא שני סבלים ששותים י"ש. שאל אחד את השני למדת חומש היום? והשיב: כן, אך היה קשה לי בפרשת וירא שכתוב "ויכרתו שניהם ברית" איך כרת אברהם ברית עם אבימלך שהיה גוי? והשיב השני: ולי היה קשה, הרי די היה לכתוב ויכרתו ברית לשם מה כתוב שניהם. אך הדבר יהיה מיושב בקושייתך, שאף שהם כרתו ברית, עם כל זה היו "שניהם" דהיינו כל אחד בפני עצמו ולא באחדות. ותיכף חזר ר' בונים לביתו, ואמר שלא נסע אלא רק לשמוע דבר זה...

כ.א.לג ויטע אשל בבאר שבע.
רש"י כתובות ח: ויטע אשל ר"ת אכילה שתיה לינה. יש לבאר שהעניין כך הוא, שכוונת אברהם אבינו הייתה בזה לתקן את מה שעוותו הראשונים, דהיינו אדם הראשון באכילה, נח בשתייה, אנשי סדום בלינה...

כ.ב.ד וירא את המקום מרחוק.
אמרו במדרש ראה ענן קשור בהר, שאל את יצחק ואמר, שגם הוא רואה את השכינה, ואילו הנערים ישמעאל ואליעזר אמרו שאינם רואים. מכאן תשובה לישמעאלים שטוענים שמקום מקדשנו קדוש גם להם, שהרי אביהם ישמעאל הודה מפורש, שאיננו רואה שום קדושה בהר המוריה.

כ.ב.ה שבו לכם פה עם החמור.
יבמות סב: "עם הדומה לחמור". מה מקום מצא אברהם דווקא בשעה זו לבזות אנשים ובפרט את אליעזר תלמידו? אומר

התפארת שלמה: אברהם ביקש לפרסם ולהפיגין את גודל

אהבתו ליצחק בנו, עד כי בנו ישמעאל ותלמידו אליעזר אינם

חשובים בעיניו אלא כחמורים בייחס ליצחק, ואף על פי כן

הולך הוא לשוחטו לפני ה' ית'. לפיכך נאמר אחרי הניסיון:

"וישב אברהם אל נערו וילכו יחדיו" – שחזרו להיות חשובים

בעיניו והוא הלך יחד איתם...

כ.ב.ז ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעולה.

סח פעם לתלמידיו ר' יחזקאל אברהמסקי: אם תשאלו פעם

מאן דהוא שאלה, ותקוו לקבל מענה, שימו לבכם שלא נוכח

במקום אדם, אשר נוכחות ועלולה למנוע מן הנשאל להשיב

את תשובתו. דבר זה, אמר, מן התורה למדתי. מצינו ששאל

יצחק את אביו על השה לעולה. שאלה זו שאל רק ביום

השלישי. ומדוע נמנע מלשאל עד כה? אלא שעד כה נכחו גם

ישמעאל ואליעזר. הבין יצחק, כי אפשר ונוכחותם של שני

הנערים, תמנע מאברהם מלענות תשובה. רק ביום השלישי,

לאחר שהניחו את שני הנערים והלכו שניהם יחדיו, אז שאל

יצחק את שאלתו.

כ.ב.יא ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני.

מה טעם ניתנה מצוה לשחוט את יצחק מפי השם ית' עצמו,

ואילו המצווה שלא לשוחטו ניתנה מפי מלאך? ברם – אומר

בעל "דבש השדה" - רמז יש בדבר, ללמדך, כי כדי לעשות רעה

לאדם, אין לשמוע בקול איש ואפילו בקול מלאך, כי אם רק

בקול ה' ית' עצמו, ואילו שלא לעשות רעה לאדם, אפשר

לשמוע בקול מלאך.

כ.ב.יג וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו.

אומר המהר"ל דיסקין: ידוע כי מעשה העקדה היה ביום

הכיפורים. משום כך סיבב הקב"ה שיהיה האיל נאחז בסבך

בקרניו, שכן לולא זאת, לא היה יכול אברהם לקחת אותו

משום איסור צידה, אבל מאחר שנאחז האיל בקרניו, מותר

לאברהם לקחתו, שכן היה ניצוד ועומד, ואין אז איסור צידה.

העלון השבוע מוקדש

לע"נ רפאל עמרם בן סעדה ז"ל. מזל בת רחל

ע"ה. יצחק בן רחל ז"ל אברהם ישעיהו בן

שמואל דוד ז"ל אליהו ישראל בן שמואל דוד ז"ל

לרפואת נעמי בת זיוה.

להצלחת אבירם בן אסתר וב"ב.

להצלחת אביחי יעיש בן ציון וב"ב

להארות והערות ולקבלת העלון נא לפנות

למייל SH0813897@GMAIL.COM

מעשה שהיה

עוד מימי נעוריו היה מפורסם הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב זיע"א (יומא דהילולא י"ז מרחשוון) כאוהב ישראל ורוחף שלום, תמיד כלתה נפשו לעשות טובה לכל אדם מישראל ולהרבות שלום בעולם, לבו היה מלא רחמים ואהבה, והיה מאסף נדבות ומחלקן בחשאי בין משפחות הגונות שבאו עד ככר לחם, כך נהג כל הימים בהיותו רך בשנים ובהיותו בא בימים, בשבתו בביתו ובלכתו בדרך. מסופר: פעם אחת בהיותו צעיר לימים הלך לבקר בהיכלו של רבו הקדוש רבי זאב וואלף מטשארנא אוסטרא זיע"א אשר ברוסיה המדינה, ומכיוון שהיה אברך עני ולא היה בידו כסף לשכור לו עגלה, הלך ברגליו לאיטו, החבילה על כתפיו, המקל בידו ודרך המלך לפניו, ביום עשה דרכו, ובלילה לן בעיר או בכפר, בכל מקום ישוב שהגיע אליו לפני שקיעת החמה או אחריה. ויהי היום ויבוא לכפר אחד לפנות ערב כשהוא עייף, חיפש ומצא בית יהודי, נכנס ושאל את בעל הבית אם אפשר יהיה ללון אצלו? קבל אותו היהודי בסבר פנים יפות, נתן לו שלום והראה לו מקום לישיב. הסיר את חבילתו מעל כתפיו, נטל את ידיו והתפלל. אחרי התפילה ישב על יד השולחן והנה שמע אנחה אחרי אנחה יוצאת מלב בעל הבית, הרגיש הצדיק בצערו של האיש ולא יכול להתאפק, ושאל אותו על מה הוא נאנח כל כך? סיפר לו האיש את צערו כאדם שלבו מלא צער ודאגה ורוצה הוא להשיחם לאחרים: עשיר גדול היה ובעל עסקים הרבה וכל אשר פנה הצליח, והנה פתאום התחיל לגלג מזלו לירד, השעה פסקה מלשחק לו, עסקיו נתמעטו וירד מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, מה יאמר ומה ידבר? דאגותיו הלכו והתרבו ואין הפה יודע לספר מה שהלב מרגיש, דבר אחד מני אלף, חייב הוא לפריץ דמי חכירה ששים אדומים זהב, בית המזיגה הוא המשען האחרון לפרנסתו הדלה, ואין לו אף פרוטה אחת, מחר עליו לשלם וברור לו שאדוניו יוציאוהו מדירתו, ואולי ישליכוהו אל הבור, ומה יעשו אשתו וילדיו הקטנים? כיסו ריק ואין הוא יודע מאין יבוא עזרו, אין לו לא קרוב ולא גואל שירחם עליו ויוציאהו מן המצר, צרות רבות אפפנו ואין לבו ישקוט בקרבו ולא ינאח? ישב ר' מנחם מענדל ושמע את דברי היהודי, ולבו נשבר בקרבו, וכאשר כלה לדבר ניחם אותו ואמר, אל תתייאש, קוה אל ה' הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל, ואם אין לך גואל, הוא יהיה גואלך, ועל ידו תיושע ישועה שלמה, סאתך נתמלאה, תקרא אל ה' מן המצר והוא יענך במרחב, וכשם שנפלת משמי רום לתוך התהום, כן תתרומם שוב ותעלה מעלה מעלה. אך בעל הבית שצרותיו כבדו מאד לא שם לב לדברי נחמה של האורח, אדרבה אנחותיו רבו עוד ועיניו זלגו דמעות, הסתכל בו ר' מנחם מענדל, ראה את צערו כאב את כאבו ולא ידע מה לעשות, במה יוכל להושיע לו, הוא בעצמו אין לו רק דברי נחמה, ובאלה לא ישלם היהודי את חובו לפריץ, במחשבות כאלה עלה על מטתו, אמר קריאת שמע שעל המטה והחליט בלבו לבוא מחר לטשארנא אוסטרא, ולעשות כל מה שבידו לחלץ את היהודי הזה מן המצר, הרי זה כעין פדיון שבויים. למחרת השכים ונטל ידיים, לבש והתפלל, נפרד מאת בעל הבית, ובשעת הפרידה חזק את רוחו וחזר על דבריו של אמש שישים בה' בטחונו והוא יתברך שמו לא יעזבנו ויעמוד לו בשעת צרה, אחר כך פנה אל הפתח, פתח את הדלת נשק את המזוזה, והלך לדרכו. בלכתו שקוע במחשבות שמע מאחוריו קול דהרת סוסים, נשא את עיניו וראה מרכבה כבודה הולכת במרוצה ומתקרבת אליו, סר הצידה ועמד והמרכבה עברה ובה איש יהודי עשיר, כאשר התרחקה המרכבה מהלך של מאה פסיעות בערך, עצרה ונעמדה על אם הדרך, ומשהתקרב ר' מנחם מענדל אליה, הזמין אותו בעל המרכבה שיעלה ויסע אתו, ואמר: אני נוסע אל הרב הצדיק מטשארנא אוסטרא, יעלה וישב אתו, יסע עד העיר ההיא, ומשם ואילך יעשה כל אחד מהם את דרכו, וילך למקום שלבו חפץ. מיאן רבי מנחם מענדל לעלות, הפציר בו העשיר מאד, הרבה עליו דברים ולא זז מן המקום, תמה בעל המרכבה ושאל אותו מדוע אינו רוצה ליהנות מטובתי, הרי זה כאלו מכבד אדם את חברו בכוס יין טוב והוא שופכו על פניו, השיבו ואמר, נראה שאתה עושה זאת מתוך רחמנות ואהבת הבריות, ורציתי לדעת עד היכן אהבתך זו מגיעה, לא במעשה קל כזה מדת הרחמנות שבך תהא ניכרת, כי אם בכיסך, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה: בשלשה דברים האדם ניכר בכוסו, ובכיסו ובכעסו (שבת מ"ג ע"ב). אמר העשיר: תעלה ותשב על ידי ובשעת הנסיעה תציע לפני את בקשתך, ואחרי שאשמע את דבריך אדע להשיב לך תשובה ברורה, השיב לו רמ"מ: גם אני הולך אל הרב הצדיק השוכן כבוד בטשארנא אוסטרא, ורגיל אני לעלות

אליו ברגל, ולא אקבל את טובתך טרם אדע את תשובתך, ובזאת תבחן, ראה העשיר שהוא מתעקש, כחסיד העומד על דעתו, אמר לו אם כן פתח את פיק ויאירו דבריך מה בקשתך? אמר: הנה לא רחוק מכאן יושב יהודי אחד שהיה גביר כמון, ונסע פעם גם כן במרכבה כבודה ובסוסים אבירים, אך לגלג הוא החוזר בעולם, זה עולה וזה יורד, והגיעה שעתו להיות מן היורדים רח"ל, בשנים מעטות ירד מכל נכסיו, והיום עליו לשלם דמי חכירה לפריץ ששים אדומים זהב, ואין לו אף פרוטה אחת, ואם יבואו אליו שליחי הפריץ ולא ישלם את החוב, עתיד הוא ובני משפחתו לירד לבית האסורים, ולהיות עבדי עולם, ועתה אני מבקש ממך, לעמוד לימין חברך בשעת דחקו, לתת לו את הסכום הנקוב, גם אם רב הוא, ואם תשמע בקולי אברך בברכה וישועה, ואעלה על המרכבה ונסע יחד אל ביתו של היהודי, ואחרי שתיתן לנצרך ששים אדומים זהב, ניסע ונלך אל רבינו הקדוש באוסטרא, ותשמע מפיו שגם הוא עמדי בעצה אחת. כששמע העשיר את בקשתו, השתומם ונבהל על הלך עני זה שאין לו דאגה אחרת, רק לעזור לחוכר שאבד את עשרו בעסקים רעים, והתפלל על הסכום הגדול שהוא דורש ממנו, וכי דבר קטן הוא זה ששים אדומים זהב? כלום יודע אביון זה מה הוא שואל? לא השיב לו מאומה ואמר לעגלון להסיע את המרכבה, והשאיר את ההלך מאחוריו, אולם לב העשיר לא ידע מרגוע וככל שהתרחק יותר מן ההלך, לבו הכה אותו יותר, וכשראה שלבו נפעם ואין מנוחה בנפשו, אמר לבעל עגלה לעצור את הסוסים ולעמוד, עשה העבד בפקודת אדוניו, עצר את הסוסים ועמד, וכשהגיע ר' מנחם מענדל אל המרכבה, אמר לו העשיר למה אתה עושה לי ככה? קשה לי ליתן לך סכום גדול כזה, אתן לך את החצי. ענה ואמר הצדיק: כלום בשבילי אני דורש שאתה בא אלי בטענה, אין אני כופה עליך, רק סיפרתי לך מה שקרה לאיש שהיה עשיר כמותך, ובמה תוכל לעזור לו, ועתה אם יש בידך לעשות זאת הריטוב, ניסע שנינו אל הנצרך ויתן לו את נדבת לבד, ומשם נלך ונסעאל רבינו הקדוש, ואם אינך רוצה או אינך יכול למלאות את משאלתי זו, סע לשלום לדרכך ואני אלך לי לאט ברגלי כמנהגי, התיישב העשיר בדעתו והסכים, ואמר לו לעלות כדי לנסוע אל החוכר, אז עלה ר' מנחם מענדל על המרכבה, וחזרו אל הכפר ובאו אלבית היהודי, שם הוציא העשיר ששים אדומים זהב, נתן אותם לר' מנחם מענדל והוא מסרם לידי היהודי, וברכו בברכת הצלחה, ובצאתם מאת פני האיש, נתמלא לבם שמחה ונקשרו באהבה ורעות, ונסעו יחדיו לטשארנא אוסטרא. כאשר הגיעו, נכנסו אל הרב הקדוש ר' זאב וואלף, ראה אור גדולמקיף אותם ופניהם מאירים כשמש, נתנו לו שלום והוא החזיר להםשלום, ואמר הכרת פניכם תעיד בכם שעשיתם מעשה גדול, כןתזכו לעשות אך טוב כל הימים, עמד ר' מנחם מענדל מן הצד ושתק, והגביר סיפר לו לצדיק את כל הקורות אותם מן הרגע שפגש אתר' מנחם מענדל בדרך עד בואם אליו, וכשכילה את דבריו, אמר הרבי: מעשה רב עשיתם, הצלתם משפחה שלמה מישראל משעבוד ומעניות מנוולת, ונאמן הוא בעל הגמול שישלם לכם את שכרם, ואם יגדל שכר העושה, הנה אמרו חז"ל "גדול המעשה יותר מן העושה" (בבא בתרא ט' ע"א) שאלמלא הוא לא היה מעשה המצוה כלל, ואז פנה אל ר' מנחם מענדל ואמר: אתה באת אלי שאהיה לך לרבי, אינך צריך לי כי ראוי אתה בעצמך להיות מנהיג בישראל, הנההמצוה הגדולה שעשית היום הולכת לפניך והיא מאירה את דרכך - דרך התורה והיראה, אהבת ה' ואהבת ישראל, אחר כך קירב הרבי את ר' מנחם מענדל ואת העשיר, והראה להם חיבה יתרה, וברך את העשיר שה' ישלם לו את הברכה ויצליח בכל דרכיו, ויעשה צדקה וחסד כל הימים. בשבת קודש קירב רבי זאב וואלף את ר' מנחם מענדל וכיבד אותו כבוד רב לעיני כל העדה, ובמוצאי שבת כאשר בא אליו להיפרד ממנו, סמך את ידיו עליו ברך אותו ואמר: רב אתה ורבי תקרא, תלך ותסע לעיך ולביתך, תשב על הכסא ותברך את בני ישראל, כי איש חסד אתה, לך מלא אהבת ה' ואהבת ישראל, ובידך להושיע לקטנים ולגדולים, רבים מצפים לישועה ולנחמה, הברכה בפיך ואסור לך למנעה מהם, כל שיש בידו לברך את חברו ואינו מברכו כאילו גוזלו, עשה מה שבידך, יהיו לרצון אמרי פיק וכלאשר תברך יבורך. נפרד רבי מנחם מענדל מלפני רבו, יצא מן העיר והלך לביתו, ישב ועסק בתורה ובעבודה, ולא ארכו הימים והתחילו בני אדם להתקרב אליו, ורבים מהם נושעו על ידו וראו כי ברכתו עושה פרי, ותפלתו אינה חוזרת ריקם, נהרו אליו רבים ושמנו נתפרסם בעולם, והוא קירב את הבריות ונטע בקרבן אהבת התורה ויראתשמים ואהבת ישראל